

art.ihned.cz

Recenze: Ve hře režírované Dušanem Davidem Pařízkem se disident brání všeobecné amnézii

Marie Reslová - divadelní kritička

5-6 minut

Sevřenou formou osobního sporu konfrontuje režisér Dušan David Pařízek dva muže protichůdných zkušeností, postojů i povah.

autor: Katrin Ribbe

Hořký pohled pod povrch současné demokracie nabídla inscenace *Moc a vzdor* režiséra Dušana Davida Pařízka. Adaptaci stejnojmenného románu o víkendu v rámci Pražského divadelního festivalu německého jazyka na Nové scéně Národního divadla uvedla hannoverská činohra Schauspiel Hannover.

Pravda bývalých a vlastně už i dnešních držitelů moci v představení stojí proti pravdě pronásledovaných, kteří se nechtějí smířit s všeobecnou ztrátou paměti.

Knižní předloha německého spisovatele bulharského původu Iliji

Trojanowa, která česky vyjde v příštím roce, na pěti stech stranách popisuje epochu reálného socialismu, práci Státní bezpečnosti a především to, jak lidské životy těch let ovlivnily dění po roce 1989 a kterak vstupují do současnosti. Autor, jenž s rodiči opustil rodnou zemi jako šestiletý, pracoval s bulharskými archivy i reáliemi.

Pařízkova inscenace však ukazuje na obecnější rysy vývoje a duchovního klimatu v celé východní a střední Evropě. Rozhodně se nepokouší o historickou fresku. Vystačí si se čtyřmi herci a "pracovní" scénografií sestávající z režisérový oblíbené kostky, jejíž průhledná konstrukce v popředí jeviště vymezuje hlavní hrací prostor.

K tomu Pařízek příležitostně využívá zázemí několika židlí, stolku, stojanů s kostýmy, piana a dvou dechových nástrojů v pozadí.

Nechybí ani další režisérova oblíbená rekvizita – meotary, které promítají dokumenty a fotografie, případně siluety herců na bílá plátna různých velikostí zavěšená na horizontu a bocích scény.

Dva muže protichůdných zkušeností, postojů i povah – bývalého disidenta Konstantina, vězněného za zničení Stalinova pomníku, a jeho trýznitele Metodiho, vyšetřovatele Státní bezpečnosti – konfrontuje Pařízek sevřenou formou osobního sporu, který je ale zčásti monologický. Každý z protagonistů má jiné, po svém pravdivé vzpomínky na minulost, každý jako by žil v jiné realitě.

Minimalistická režie nedeformuje postavy předem jasnou představou o dobru a zlu, nechává je "žít" v celé jejich rozporuplnosti. Ocitají se v sevření svých emocí, ale zároveň jako by pohlížely na svůj osud s odstupem, v některých případech dokonce pobaveně, což nakonec působí daleko hrozivěji než nějaké moralizování.

Divadlo

Ilija Trojanow: Moc a vzdor

(Hraje Schauspiel Hannover)

Režie: Dušan David Pařízek

Představení bylo uvedeno 25. a 26. listopadu na Nové scéně Národního divadla v rámci Pražského divadelního festivalu německého jazyka.

Konstantina hraje Samuel Finzi. V ruce drží plátěnou reklamní tašku s nápisem Fine Life. Na rozdíl od uvolněného, žoviálního a se sebou spokojeného fízla Metodího ztvárněného Markusem Johnem cítíme z oběti režimu napětí, naštvanost, nespokojenost a úzkost.

Metodí má o minulosti jasno: "Lágry se holt musely plnit lidmi." Je milý a vstřícný, občas se nad sebou i dojme nebo si postěžuje. "Dlouho se mi zdávalo, jak mě popravují," přiznává naopak Konstantin. Hledá pravdu o tom, co bylo, ale naráží na prázdné archivy.

"Státní bezpečnost neshromáždila žádné informace. Zapomeň a žij," radí mu ten, kdo archivy spravuje. "Když se bráním všeobecné amnézii, je mi vyčítána povýšenost," konstatuje věčně bývalý disident.

Pařízkova inscenace má i vtipné, uvolňující momenty, jako narozeninový mejdan fízlů, kde se každý stane svým sledovaným. Pobaví drobné, výsměšné absurdity, odkazy na českou zkušenost nebo přímé oslovení publika: Jak se jmenuješ? Klaus. Jak se jmenuje naše státní forma? Demokracie...

Německé recenze Pařízkovy rok staré inscenace líčí manifestační potlesky publika při děkovačce. Sobotní uvedení na Nové scéně Národního divadla mnoho vzrušení v hledišti

nepřineslo, ačkoliv si lze těžko představit aktuálnější téma v situaci, kdy v Česku téměř třicet let po obnovení demokracie vyhrál volby prominent komunistického režimu Andrej Babiš a sestavuje vládu, zatímco proti němu hladovkou protestuje bývalý disident Tomáš Hradílek.

Nebylo snadné Pařízkovo představení sledovat. Minimalistická režie hodně spoléhá na text, který se promítal po stranách jeviště – prakticky jej nešlo učit a zároveň sledovat herce. Vyčerpávající těkání od jednoho k druhému oslabovalo pozornost.

Někoho mohla odradit i vizuální stránka inscenace – podobnou scénografii i inscenační principy už od režiséra divák dobře zná. V tomto směru inscenace Moc a vzdor přinesla málo nového.